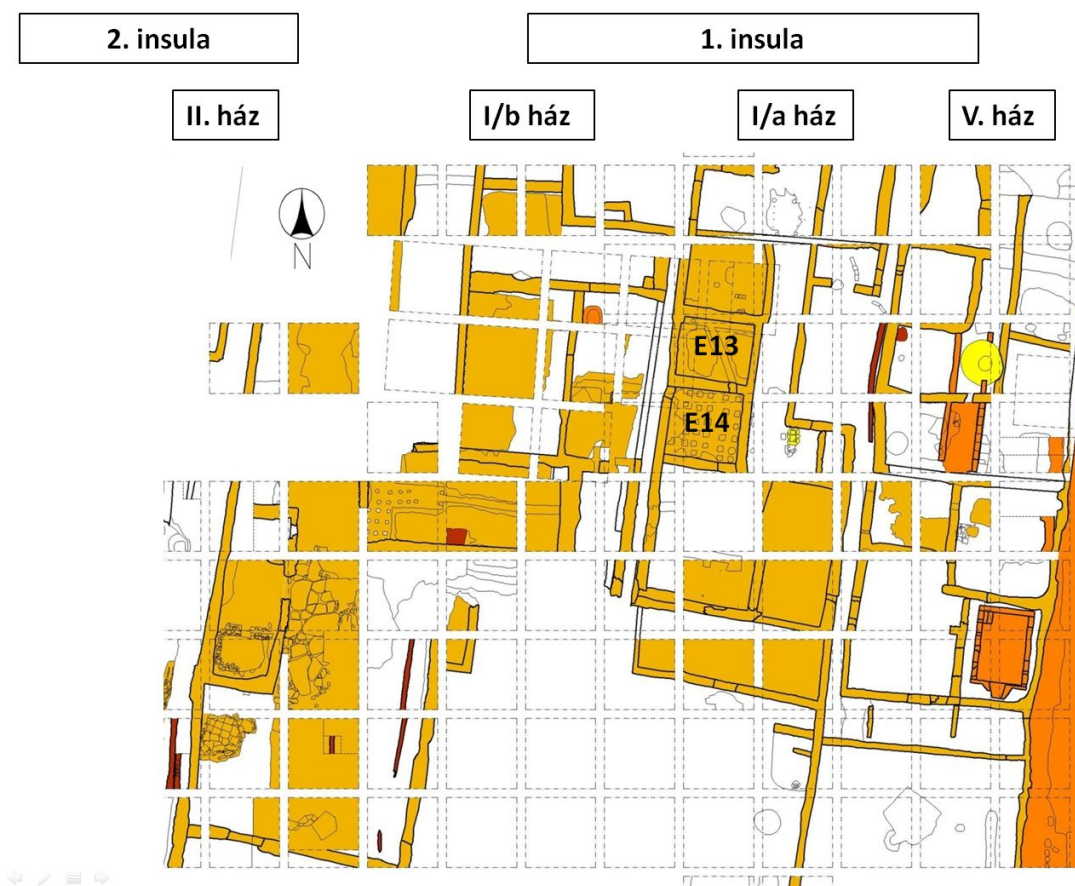

BESZÁMOLÓ

a Komárom/Szőny–Vásártéren feltárt, az 1-es épület 2-es helyiségének mennyezetéről származó római kori falfestménytöredékek restaurálásáról, és előkészítéséről az új Komáromi Múzeumban, homokágyban történő bemutatásra

A Komáromi Klapka György Múzeum új főépületének, a Brigetio Öröksége Látogatóközpont állandó római kori régészeti kiállításának folyamatban lévő kialakításához a jelen pályázat útján megvalósuló falfestmény-feldolgozás során újabb töredékek, felületek kialakításával és beillesztésével elkülöníthetővé váltak a Komárom/Szőny Vásártéren, római kori Brigetio polgárvárosában az 1. insulában feltárt I/a lakóház két szomszédos helyiségének (E13 és E14-es szelvények) mennyezetén szereplő díszítmények.

A falfestmények lelőhelye az insulák és lakóépületek elhelyezkedési térképén

A hajdani római kori lakóház mindkét reprezentatív helyiségének mennyezetét fehér alapon festett motívumok díszítették. A már korábban összeállított mennyezeteken megjelenő figurális ábrázolásokat egy geometrikus alapkompozíció foglalja keretbe.

A másik, teljes egészében padlófűtéssel épült helyiséget –a feldolgozás során kialakult mennyezeti felületek alapján – szintén figurális ábrázolások díszítették, azonban ezek körül nem sávok, hanem növényi ornamentális keretezés jelenik meg.

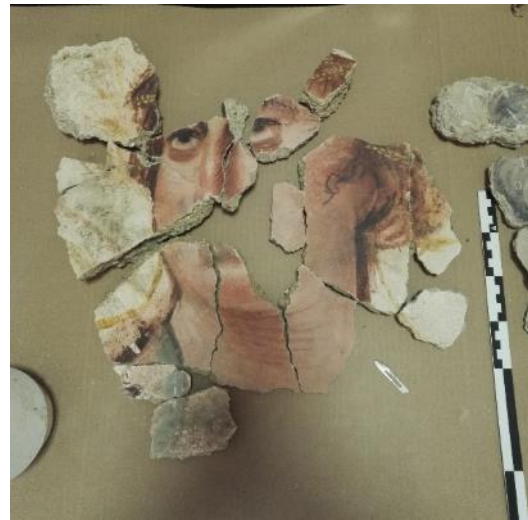
Az elkülönített felületek egyike egy kb. fél életnagyságú, vörös köpenyben meztelenül ábrázolt férfialak. Az egészalakos ábrázolás a mennyezet közepét díszíthette.

A két másik felület, a zöld levelekből és gyümölcsökből álló medalionokban ábrázolt másfélszeres életnagyságú mellképek a központi alak (Perseus) körül helyezkedhettek el. Erre utal az egyik keretező medalionfelületen látható, a központi alak részletét hordozó festés.

A fél életnagyságú köpenyes alak összeállítás közben

A pályázat segítségével a két mellkép további feldolgozási és restaurálási munkálatai valósultak meg.

A feldolgozás eredményei

A Nyár és az Ősz összeállított felülete 2021-ben

Az Nyár és az Ősz mellképének feldolgozása jelentős eredményekkel bővítette ismereteinket a helyiség mennyezetének díszítéséről.

Egyértelműen kiderült, hogy a zöld levelekből és különböző színű gyümölcsökből álló, keretező medalionokhoz tartozó töredékek és felületek elkülöníthetők. Annak ellenére, hogy nagyon hasonlóak, a levelek iránya, formája, a levélkoszorúk szélessége, illetve a gyümölcsök színe ad támpontot.

- A két féle, vörös és sárga színű gyümölcsök nem váltakozva jelennek meg egymás mellett, hanem biztosan különböző medalionokhoz tartoznak.
- A levelek egy medalionban egy irányba, körbe futnak, nem alulról két irányba felfelé, mint az korábban feltételezhető volt.
- A levélkoszorúk szélein lévő feketével festett levelek hossza és formája medaliononként változó.

A fenti eredményekre az Ősz mellképéhez beillesztett levélkoszorú és ruha felülete vezetett, valamint tisztázhatóvá vált a többi, medalion részletet hordozó töredék és felület íves felszínének iránya alapján, illetve a mellképekhez tartozó ruha-részletek segítségével.

*A korábbi, egyik elképzelhető megjelenés
(a felületek többsége nem illeszkedő, a levelek
alul középről két irányban futnak felfelé)*

A figurális és színes mennyezeti töredékeket tartalmazó rekeszek és néhány összeállított felület

A kiválogatott, a levélkoszorús medalionkeretekhez és az évszakok ruházatához tartozó töredékek és felületek egy része

Két, az évszakok valamelyikéhez tartozó ruha-részlet tisztítás közben (a bal oldalin a levélkoszorú az óra járásával ellentétes irányba fut)

Két, az óra járásával megegyező irányú levélkoszorú felület tisztítás közben

Az óra járásával ellentétes irányba futó levélkoszorú felületek tisztítás közben

Állapotleírás

A falfestménytöredékek állapotára általánosan jellemző, hogy az alapul szolgáló vakolat meggyengült kötésű, mállekony. A több rétegű vakolat a rétegek mentén előfordult, hogy szétvált, vagy kötésük egymáshoz meggyengült, a felső néhány milliméteres besimítő réteg levált.

A festett felületen sok helyen alakult ki, azt teljesen takaró, másodlagos, a talajból származó szennyeződések is tartalmazó mészkéreg.

A szekkó technikával festett, elsősorban finomabb részletek, illetve a modellált, pl. test és drapéria felületek néhol megkoptak, lepattogzások és kisebb hiányok láthatók. A freskó technikával festett részletek azonban jó állapotban őrződtek meg, a szennyeződés eltávolítása után a festmények megjelenése az eredetihez nagyon közelít.

Az egyik, az óra járásával megegyező irányba futó levelekkel festett medalion felület tisztítás előtt, után, és a vastag mészkéreg eltávolításának lépései (a jól látható, zöld festékkel, körzővel húzott körív freskó technikával, a levelek és gyümölcsök szekkó technikával készültek)

Restaurálás

A feldolgozás folyamán kialakult, egészen biztosan összetartozó felületek restaurálására és számos más felület tisztítására került sor.

- a festett felületek és a törésfelületek tisztítása mechanikus módszerekkel (szike, radír, üvegradír, ultrahangos depurátor).

- a töredékek konzerválása etil-kovász és szilikon (WackerSteinfestiger OH), amely nem hidrofóbizálja a falkép-töredékeket.

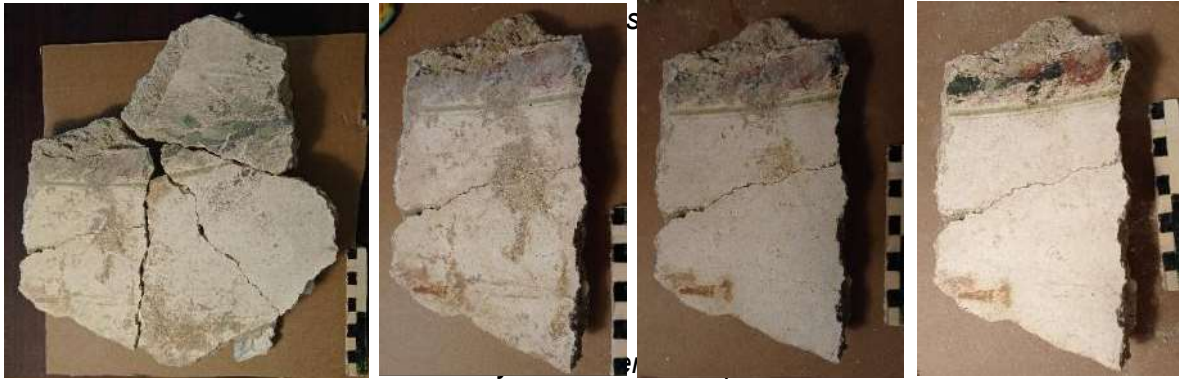
- a töredékek mechanikus tisztításának befejezése, azokon a területeken, ahol ez konzerválás előtt nem volt lehetséges.

- az összeállított felületek konvex alakzatú részekre bontása, hogy a töredékek összeragasztása után a később esetleg előkerülő darabok is beilleszthetők legyenek.

- az összeállított felületek összeragasztása (Paraloid B72 acetonos oldata).

- a hátoldal tömítése, statikai megerősítése (mosott folyami homok, kőpor és Pálmafa Vízálló ragasztó keveréke).

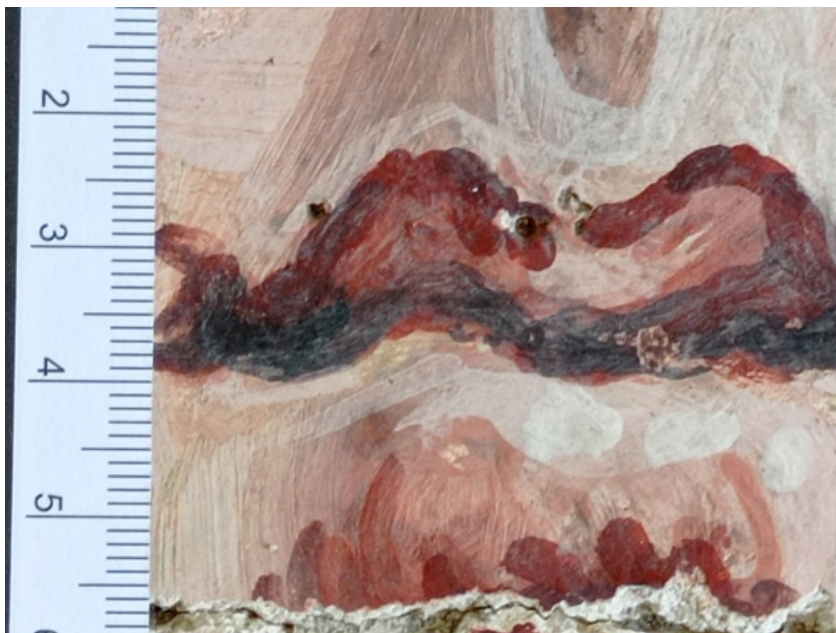

köpenyének részletét is hordozza (a levélkoszorú az óra járásával megegyező irányba fut)

A Nyár mellképéhez a rendelkezésre álló idő alatt beillesztett újabb töredékek egy része

Készítés- és festéstechnika

A medalionok és az évszakok mellképei freskó és szekkó technikával vegyesen készültek.

A szerkesztett és a kézzel vázolt részletek nyomai jól láthatók a felületeken, és ezek egyértelműen a még nedves vakolatra kerültek.

Az Ősz felső ajkán látszó, a levélkoszorú meghúzásához használt körző beszúrásának helye által kijelölt középpont

*A középpontból
zöld festékbe
mártott ecsettel
húzott dupla
körív az
Őszhöz
illesztett
felületen, ez
jelöli ki a
levélkoszorú
külső és belső
oldalát*

A felvázolás után a levélkoszorúk alapját és széleit adó, feketével festett levelek még az enyhén nedves festőalapra készültek, majd az erre készült zöld, modellált levelek és gyümölcsök már a szekkós festés jellegzetes megjelenését mutatják.

A mellképek esetében hasonlóan jártak el, az alakok fő vonalainak előfestése vörös színnel még a nedves vakolatra került fel, majd kidolgozásuk már szekkó technikával készült.

Az elméleti rekonstrukció lehetőségei

A két mellkép a feltárt töredékekből csak részleteiben állítható össze. Azonban a feldolgozás folyamán nyert ismeretek lehetővé teszik, hogy a hajdani helyiség megjelenésének részleteiről képet alkothassunk.

A töredékesség miatt a Nyár esetében két lehetőség is adódott. Egyik esetben a medalliont alkotó levélkoszorú az óra járásával megegyező irányba fut. A másik esetben, amennyiben a sárgás ruharészlet hozzá tartozik, a levélkoszorú ellenkező irányú lehet.

Az Ősz összefüggő felülete biztosabb támpontot nyújtott. A hozzáillesztett medallion-felületen a levélkoszorú és a ruházat is látszik, mindkettőn látszik a levelek iránya.

Budapest, 2022. 05. 31.

Harsányi Eszter

Harsányi Eszter

Kurovszky Zsófia

Kurovszky Zsófia

A restaurált műtárgyak bemutatása, célcsoportok meghatározása

A fal (ill. mennyezet)festmények bemutatása a Brigetio Öröksége Látogatóközpont kialakítás alatt álló állandó régészeti kiállításán fog megvalósulni, a padlóba süllyesztett tárlóban, részben járható üveglap alatt, részben szabadon. A belsőépítészeti kialakítás már folyamatban van, a tervek szerint 2022. végére, 2023 elejére elkészül a kiállítás.

A modern, látogatóbarát kiállítás várható közönsége a hazai iskolai csoportok, családok, valamint szakmai csoportok érdeklődésére is számot tarthat. Utóbbiak közül külföldiek is várhatók, de a számuk valószínűleg marginális.

Az épülő kiállítás látványterve

A falfestmények helyéül szolgáló süllyeszték a készülő állandó kiállításban

Az évszakokat is magába foglaló, járható üveglappal fedett süllyeszték

Perseus elhelyezésére is szolgáló, fedetlen süllyeszték

A falfestmények helyéül szolgáló süllyeszték a készülő állandó kiállításban

Komárom, 2022. július 19.

Számadó Emese

Számadó Emese
múzeumigazgató

KOMÁROMI
Klapka György Múzeum

2900 Komárom, Kelemen L. u. 22. Tel./Fax: (36)34 344-697, mobil 06 20 619 1102; kgym.emese@gmail.com

IGAZOLÁS

Alulírott, Számadó Emese, mint a Támogatott Komáromi Klapka György Múzeum képviselője igazolom, hogy a 209111/00141 pályázat rövid restaurálási beszámolóját a www.kgym.hu honlapon közzétettük.

Komárom, 2022. 07. 19.

A handwritten signature in blue ink that reads 'Emese Számadó'.

Számadó Emese
múzeumigazgató

NEMZETI KULTURÁLIS ALAP

Múzeumi Kollégiuma

Pályázati azonosító: 209111/00141

Nyilatkozat

az uniós állami támogatási szabályoknak a Kedvezményezett részére nyújtandó támogatásra történő alkalmazhatóságáról

Alulírott Számadó Emese [pályázó képviselőjére jogosult] a Komáromi Klapka György Múzeum [pályázó neve] képviselőjében eljárva kijelentem, hogy az általam megvalósított tevékenység tekintetében az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. cikkének (1) bekezdésében említett **állami támogatás fogalmáról szóló bizottsági közlemény**(2016/C 262/01) **196. pontjában meghatározott**, az alábbiakban felsorolt **feltétel teljesült**:

- a támogatandó tevékenységből megvalósuló szolgáltatásokat elsősorban magyar állampolgárok veszik igénybe, ezért a támogatásban részesített tevékenység más tagállamok piacaira és fogyasztóira legfeljebb marginális hatást gyakorol.

Jelen nyilatkozattal kötelezettséget vállalok arra, hogy a feltétel teljesülését alátámasztó tényeket, körülményeket és bizonyítékokat a szakmai beszámolóban részletesen bemutatom az alábbiak szerint:

1. A támogatott tevékenység megvalósítási helyének (helyszíneinek) ismertetése,
2. A támogatott tevékenység céljának ismertetése, és a megvalósulás körülményeinek bemutatása (a programmal elérendő cél, a megvalósításban résztvevők, a szolgáltatást igénybe vevők körének ismertetése).

Kelt: Komárom, 2022. 07. 18.

Számadó Emese

Számadó Emese
múzeumigazgató

.....
pályázó képviselője

NEMZETI KULTURÁLIS ALAP

Múzeumi Kollégiuma

Pályázati azonosító: 209111/00141

Nyilatkozat

az uniós állami támogatási szabályoknak a Kedvezményezett részére nyújtandó támogatásra történő alkalmazhatóságáról

Alulírott Számadó Emese [pályázó képviselőjére jogosult] a Komáromi Klapka György Múzeum [pályázó neve] képviselőjében eljárva kijelentem, hogy az általam megvalósított tevékenység tekintetében az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. cikkének (1) bekezdésében említett **állami támogatás fogalmáról szóló bizottsági közlemény(2016/C 262/01) 34. pontjában meghatározott**, az alábbiakban felsorolt **feltétel teljesült**:

- a támogatandó tevékenység nem minősül gazdasági tevékenységnek, az általam benyújtott pályázatba foglalt tevékenységek kapcsán piaci bevételeim nem érik el működési költségek legalább felét.

Jelen nyilatkozattal kötelezettséget vállalok arra, hogy az általam benyújtott beszámolóban a fenti feltétel teljesülését alátámasztó tényeket, körülményeket és bizonyítékokat helyszíni ellenőrzés esetén rendelkezésre bocsátom, továbbá a pénzügyi elszámolás során a támogatott tevékenységgel kapcsolatban felmerült költségeket jogcímek szerinti bontásban, részletesen bemutatom.

Kelt: Komárom, 2022. 07. 18.

Számadó Emese

Számadó Emese
múzeumigazgató

.....
pályázó képviselője